

EUROMONITOR: SINTEZA PRINCIPALELOR ACȚIUNI

Ianuarie – Decembrie 2013

Documentul sintetizează și analizează cele mai importante acțiuni întreprinse de autorități la fiecare din domeniile monitorizate din cadrul Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova, pe parcursul anului 2013. În baza acestui exercițiu au fost ajustată evaluarea progresului pentru fiecare capitol pentru perioada 2005-2013. Astfel, până în prezent, progresul înregistrat de Republica Moldova în procesul de integrare europeană este evaluat drept unul moderat, fiind apreciat cu un punctaj mediu de 3,2 puncte din 5 maxim. Constatăm că cele mai importante evoluții au fost înregistrate în domeniile: politici macroeconomice și macrofinanciare; dreptul de stabilire și dreptul societăților; relații comerciale, achiziții publice și standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate). Totodată, cele mai slabe progrese au fost atestate la capitolele: soluționarea conflictului transnistrean; combaterea corupției; drepturile și libertățile fundamentale ale omului; transport și eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate). În continuare sunt analizate în mod structurat principalele evoluții și probleme înregistrate în capitolele monitorizate.

Acest material este elaborat în cadrul proiectului comun al ADEPT și Expert Grup "Relațiile UE-Moldova – monitorizarea progresului în cadrul Parteneriatului estic în anul 2013" finanțat de Fundația Soros-Moldova. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Soros-Moldova sau al partenerilor acesteia.

DOMENII MONITORIZATE

REFORMA JUSTIȚIEI	3
COMBATerea CORUPȚIEI	4
DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI	5
SOLUȚIONAREA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN	7
CREȘTEREA BUNĂSTĂRII POPULAȚIEI	9
POLITICI MACROECONOMICE ȘI MACROFINANCIARE	10
ECONOMIA DE PIAȚĂ FUNCȚIONALĂ	11
DEZVOLTAREA RURALĂ ȘI REGIONALĂ	12
POLITICA SOCIALĂ ȘI DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ	12
RELAȚII COMERCIALE	13
SERVICIUL VAMAL	14
STANDARDELE, REGLEMENTĂRILE TEHNICE ȘI PROCEDURILE DE EVALUARE A CONFORMITĂȚII (DOMENII ARMONIZATE)	14
ELIMINAREA RESTRICȚIILOR ȘI OPTIMIZAREA ADMINISTRĂRII (DOMENIILE NEARMONIZATE)	15
ASPECTE SANITARE ȘI FITOSANITARE	16
DREPTUL DE STABILIRE ȘI DREPTUL SOCIETĂȚILOR	16
DREPTURILE DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ ȘI INDUSTRIALĂ	17
SERVICII	18
SERVICIILE FINANCIARE	18
CIRCULAȚIA CAPITALULUI ȘI A PLĂȚILOR CURENTE	19
CIRCULAȚIA PERSOANELOR, INCLUSIV CIRCULAȚIA MUNCITORILOR ȘI COORDONAREA POLITICILOR DE SECURITATE SOCIALĂ	19
IMPOZITAREA	20
POLITICA CONCURENȚIALĂ	20
STATISTICA	21
POLITICA INDUSTRIALĂ	21
ACHIZIȚII PUBLICE	22
CONTROLUL FINANCIAR ȘI ASPECTELE AFERENTE	23
TRANSPORT	23
SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ	24
SĂNĂTATEA PUBLICĂ	25
ANEXA: NOTE METODOLOGICE	26

REFORMA JUSTIȚIEI

Progres moderat: 3 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- În 2013 Parlamentul a adoptat mai multe proiecte de legi ce țin de sectorul justiției. În contextul SRSJ cele mai relevante sînt: proiectul de Lege privind salarizarea judecătorilor; proiectul de Lege privind testarea integrității profesionale; proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care, între altele: stabilește interdicția pentru comunicarea nepotrivită a judecătorului cu participanții la proces sau cu alte persoane; înăsprește sancțiunile penale pentru infracțiunile de corupție; include în Codul penal o nouă măsură de siguranță „Confiscarea extinsă” și o nouă componentă de infracțiune „Îmbogățirea ilicită”; stabilește obligativitatea testării la poligraf a candidaților la funcțiile de judecător și procuror. Impactul acestor legi poate fi evaluat doar după punerea normelor în aplicare. Pornind de la formula notorie a corupției (Corupție = Monopol + Discreție - Responsabilitate), nivelul de corupție în sectorul justiției nu poate fi diminuat fără mecanisme eficiente de responsabilizare, inclusiv – disciplinară, a judecătorilor. Impactul proiectelor adoptate este parțial compromis prin amînarea de către Parlament a examinării proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. La general, intervențiile legislative rămîn a fi dezechilibrate. Legislativul, oferind actorilor sectorului garanții, inclusiv – sociale, întîrzie să asigure mecanisme eficiente de a-i responsabiliza. Examinarea și adoptarea proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor devine o prioritate, asupra căreia trebuie să se insiste.
- Grupul de lucru comun al Ministerului Justiției și Procuraturii Generale pentru elaborarea proiectelor de legi în scopul realizării și promovării reformei Procuraturii definitivează Concepția de reformare a Procuraturii. Documentul de politici se declară fundamentat pe următoarele principii și scopuri: instituirea standardelor din țările europene/comunitare în organizarea și activitatea sistemului organelor Procuraturii; consolidarea activităților de planificare strategică în organizarea, coordonarea și desfășurarea activității Procuraturii; excluderea din domeniile de competențe ale procurorului a majorității activităților care nu țin de procedurile penale; specializarea procurorilor; asigurarea caracterului individual în procesul de luare a deciziilor de către procuror și excluderea practicilor de contrasemnare a actelor procurorului; micșorarea numărului de procurori ierarhic-superiori; limitarea considerabilă a controlului repetat al legalității actelor procesuale în cadrul Procuraturii; repartizarea uniformă și echitabilă a volumului de muncă între procurori; alocarea rațională a surselor bugetare necesare pentru activitatea Procuraturii și a organelor de autoadministrare a procurorilor. Nu este clar statutul Concepției, aceasta nefiind examinată și aprobată de către Legislativ. Concepția necesita a fi corelată cu cadrul logic al SRSJ, dar și cu procesele de reformare a altor organe de drept, cum ar fi: Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Centrul Național Anticorupție (CNA), Serviciul Vamal. Mai mult, în procesul de reformare, necesitau a fi abordate și alte aspecte, cele mai importante fiind: asigurarea inadmisibilității conflictelor de competență între organele de urmărire penală și stabilirea unor criterii relevante de evaluare a performanțelor organelor de urmărire penală.
- Republica Moldova a obținut prima tranșă de 15 milioane de Euro, din cele 60 de milioane de Euro, oferite de UE pentru reformarea sistemului justiției. Acest lucru a fost posibil grație faptului că RM și-a onorat obligațiile prestabilite în acest sens. Totuși, procesul de implementare a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (SRSJ) nu a luat amploarea cuvenită. Potrivit Raportului trimestrial nr. 4 de monitorizare a SRSJ, elaborat de Asociația Promo-LEX și Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER), din 257 de acțiuni planificate pentru a fi realizate pînă la finele anului 2013, 144 au fost realizate, iar 113 sunt în continuare nerealizate, ceea ce constituie, respectiv, un raport procentual de 56% față de 44%. Din cele 45 de acțiuni care urmau a fi finalizate în trimestrul IV, 2013, doar 11, sau 24%, au fost realizate, altele 34, sau 76%, nu au fost realizate. SRSJ se implementează lent, cu întîrzieri și restanțe. Autoritățile preferă să se concentreze pe acțiuni de ordin legislativ, neasigurînd controlul asupra punerii în aplicare a legilor adoptate.
- În perceperea publică, justiția rămîne în continuare coruptă. Potrivit Barometrului Global al Corupției (2013) (Transparency International), justiția și poliția sînt considerate cele mai corupte instituții în RM, ele fiind urmate

de Parlament și partidele politice. Această percepere afectează și nivelul de încredere oferit justiției. Potrivit Barometrului de opinie publică, noiembrie 2013, doar 15,5% din respondenți au foarte multă încredere și oarecare încredere în justiție. Procesul de implementare a SRSJ necesită a fi impulsionat, inclusiv prin urmărirea implementării efective și eficiente a legilor adoptate.

COMBATEREA CORUPȚIEI

Progres moderat: 2,6 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Combaterea corupției a fost declarată una din sarcinile prioritare ale guvernării în 2013. După reforma legală și instituțională din 2012 a Centrului Național Anticorupție (CNA), în 2013 urma să fie estimat randamentul eforturilor reformatoare. Potrivit Raportului de activitate a CNA pentru anul 2013, în perioada de referință, au fost depistate și contraccarate 476 de infracțiuni, inclusiv 374 acte de corupție și conexe corupției și 102 de alte tipuri. Infracțiunile țin de următoarele domenii: 100 - organele de drept; 85 - administrației publice locale; 35 - finanțelor; 27 - medicinii; 41 - învățământului; 12 - construcției; 19 - avocaturii; 10 - transportului; 7 - bancar; 6 - vamal; 4 - notarial etc. Potrivit aceluiași raport, pe parcursul anului 2013, ofițerii de urmărire penală ai CNA au finisat 479 de cauze penale: din ele 169 cauze în privința a 209 de persoane au fost remise în instanța de judecată. Din numărul total de dosare penale trimise în judecată, 144 de cauze în privința a 160 de persoane, se referă la infracțiuni de corupție și conexe acestora, 11 cauze penale în privința a 29 de persoane se referă la infracțiuni economico-financiare, iar 14 în privința a 19 persoane la alte categorii de infracțiuni. Totuși, rămâne impunător numărul de cauze clasate. Din 479 de cauze penale finisate, 310 (65 %) au fost clasate, dintre care 14 pe motive de nereabilitare, inclusiv 2 cu tragerea învinutului la răspundere administrativă, 7 cauze în legătură cu expirarea termenului prescripție, 5 în legătură cu decesul făptuitorului și în 296 cauze penale pe motiv de reabilitare. Statisticile demonstrează necesitatea revizuirii criteriilor de apreciere a activității urmăririi penale, cuprinse în Legea nr. 216 din 29.05.2003 „Cu privire la Sistemul informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni”, astfel, încât să se urmărească și finalitatea procesului penal (condamnare/achitare).
- Potrivit Informației operative privind starea infracționalității pe teritoriul RM în perioada a 12 luni ale anului 2013 (fără clasate), MAI a înregistrat un număr impunător de infracțiuni de corupție: 173 – corupere pasivă; 25 – corupere activă; abuz de putere – 267; exces de putere - 241; neglijență în serviciu – 73. În ce privește mita, în total, au fost înregistrate 205 infracțiuni. În fond, aceste statistici sînt comparabile cu statisticile oferite de către CNA, organ specializat în combaterea corupției. Astfel, MAI rămîne în egală măsură antrenat în investigarea corupției. Acest lucru ridică problema lipsei unei delimitări clare între competențele diferitor organe în efectuarea urmăririi penale. Lipsa delimitării stricte a competențelor între organele de urmărire penală, evident, sporește pericolul unei concurențe, nu tocmai loiale, între acestea. Discreția oferită procurorului în soluționarea conflictelor de competențe sporește dependența, care ar putea depăși limitele legii, a organelor de urmărire penală de decizia în acest sens a procurorului. Această stare de fapt nu permite organului specializat să prelucreze analitic întreg masiv de informații privind fenomenul infracțional. În consecință, este necesară revizuirea normelor Codului de procedură penală, în vederea unei delimitări stricte a competențelor organelor de urmărire penală.
- În anul 2013 a demarat activitatea Comisiei Naționale de Integritate (CNI). Potrivit Raportului de activitate al CNI pentru 9 luni ale anului 2013, cel mai recent raport disponibil, în perioada de referință, instituția a avut în gestiune 128 de materiale, inclusiv prin sesizări – 61 de materiale și urmare autosesizărilor din oficiu – 67 de materiale. La etapa incipientă de verificare a sesizărilor, din lipsa temeiurilor legale și elementelor faptice au fost clasate 34 de materiale. În perioada vizată au fost inițiate 78 controale, inclusiv 45 - din oficiu și 33 - în baza sesizărilor. Controale inițiate au vizat 19 judecători, 10 deputați, 7 procurori, 4 miniștri și vice-miniștri, 9 primari și viceprimari, 7 funcționari publici cu statut special, 6 funcționari publici cu diverse funcții din cadrul instituțiilor

publice ale administrației publice centrale, 5 funcționari publici din cadrul administrației publice locale, 4 conducători ai întreprinderilor municipale și de stat cu capital statutar majoritar de stat, cîte 4 conducători ai instituțiilor medicale și de învățămînt. În perioada de referință, CNI a finalizat 38 dosare, inclusiv: 19 - prin adoptarea actului de constatare a încălcărilor; 19 - prin clasare, pe motiv că faptele sesizate nu s-au confirmat. La 01.10.2013, în procedura CNI se află 40 dosare de control. Pe cazurile de încălcări, CNI a sesizat mai multe organe competente în vederea examinării și adoptării deciziilor sub aspectul: falsului în declarații (art.352¹ Cod penal) – 8; nedeclarării conflictului de interese (art.313² Cod contravențional) – 5; încălcării termenelor de declarare a veniturilor și a proprietății sau a intereselor personale (art. 330² Cod contravențional) – 1; neexecutării solicitărilor CNI (art.319¹ Cod contravențional) - 1. Au fost întocmite 357 procese-verbale contravenționale pe faptul nedepunerii de către subiecții declarării a declarației cu privire la venituri și proprietate sau a celei de interese personale, în termenele stabilite de lege, fiind emise 207 hotărîri, prin care instanța a stabilit încălcarea comisă de contravenient și, respectiv, aplicate amenzi. Totuși, numărul de declarații supuse controlului raportat la numărul de declarații depuse (peste 100 000 declarații) rămîne modest. Acest rezultat, cu certitudine, este determinat de capacitățile reduse de control, inclusiv – personal, ale CNI. Insistăm asupra obligativității verificării autenticității informațiilor incluse în declarații. Acest lucru ar putea fi efectuat fie de către CNI prin intermediul unui program computerizat, fie de către persoanele responsabile de colectarea declarațiilor din cadrul autorităților. În caz contrar, mecanismul depunerii declarațiilor de către agenții publici nu are nici un efect preventiv. Acest mecanism nu va fi tratat serios, dacă informațiile incluse în declarație nu vor fi verificate, probabilitatea controlului fiind infimă. Această abordare, mai degrabă, descurajează integritatea individuală a agentului public decît o încurajează.

- Nivelul perceput de corupție în RM continuă a fi înalt, în pofida eforturilor anticorupție depuse de către autorități. Potrivit Indicelui Perceperii Corupției (IPC), lansat de către Transparency International la 03.12.2013, RM a înregistrat în 2013 un scor al IPC de 35 puncte (pe o scară de la 0 pînă la 100, unde „0” semnifică cel mai înalt, iar „100” – cel mai jos nivel al perceperii corupției), plasîndu-se pe locul 102 din 177 țări incluse în clasament (pentru comparație, în 2012, scorul indicelui a fost 36 puncte, Republica Moldova fiind pe locul 94 din 178 țări incluse în clasament). Doar 11,6 % din respondenți, potrivit Barometrului de Opinie Publică, noiembrie 2013, consideră că corupția a scăzut de cînd actualul Guvern este la putere, 88,1% din respondenții fiind deloc mulțumiți și nu prea mulțumiți de ceea ce face conducerea țării în combaterea corupției.

DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI

Progres moderat: 2,6 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Principalele rezultate atinse pe parcursul anului 2013 în eliminarea discriminării și asigurarea egalității țin de: numirea tuturor membrilor și funcționarea Consiliului pentru prevenire și eliminare a discriminării și asigurarea egalității¹; organizarea activității mediatorului comunitar pentru comunitățile populate de romi²; aprobarea noului plan de acțiuni pentru implementarea, în perioada 2013-2015, a Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015³.
- În condițiile unui control inefficient al standardelor de bază în domeniul muncii, dar și lipsa multora dintre aceste standarde, Guvernul a adoptat un șir de acte normative în anul 2013 orientate spre asigurarea securității și sănătății lucrătorilor. Printre acestea sunt: Hotărîrea Guvernului 244 din 08.04.2013 privind aprobarea Cerințelor minime pentru protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă; Hotărîrea Guvernului 324 din 30.05.2013 cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind cerințele de

1 Hotărîrile Parlamentului 131/06.06.2013 Hotărîre privind numirea în funcția de membru al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

2 Hotărîrea nr. 557 din 17.07.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar

3 Hotărîrea Guvernului Nr. 572 din 30.07.2013 cu privire la modificarea și completarea Hotărîrii Guvernului nr. 933 din 31 decembrie 2009

sănătate și securitate pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici la locul de muncă.

- Parlamentul a adoptat Legea nr. 43 din 22.03.2013 pentru completarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 prin care a completat câteva articolele astfel încât să descurajeze crimele legate de tratamentul inuman și degradant asupra minorilor, și au anulat posibilitatea aplicării grațierii și a împăcării asupra persoanelor care au săvârșit infracțiuni de anumit gen minorilor.
- O evoluție pozitivă în perioada de referință o reprezintă numărul mai mic de plângeri înregistrate privind comiterea actelor de tortură și numărul de două ori mai mic de cauze penale pornite în vederea combaterii traficului de persoane în comparație cu anul trecut. În scopul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane au fost introduse în Codul Penal un șir de modificări⁴ care largesc spectrul de infracțiuni care cad sub incidența traficului de ființe umane, înăspresc sancțiunile pentru traficul de ființe umane, introduc sancțiuni pentru utilizarea produselor și/sau serviciilor care constituie rezultatul exploatarei în infracțiunile de trafic de ființe umane sau trafic de copii.
- S-au întreprins acțiuni în vederea îmbunătățirii condițiilor de detenție⁵, și anume contractarea unui împrumut de 39 mln. Euro pentru construcția a douăsprezece blocuri de detenție cu capacitatea 1536 deținuți, care ar urma să înlocuiască penitenciarul nr. 13 din Chișinău.
- În scopul instituirii unor mecanisme pentru garantarea libertății de exprimare și sancționarea funcționarilor publici pentru intimidarea și cenzura mass mediei, s-au introdus două articole noi în Codul penal⁶. Acestea prevăd sancțiuni pentru împiedicarea ilegală intenționată a activității mass-media și intimidarea persoanelor pentru critică și cenzură (precum actele de imixtiune în activitatea editorială a mass media din partea persoanelor cu funcții publice). Aceste tipuri de infracțiuni au fost incluse în categoria infracțiunilor ușoare.

Principalele probleme depistate

Discrepanța dintre drepturile și libertățile omului consacrate prin acte legislative oficiale și practicile cotidiene continuă a fi sesizabilă și este consemnată într-un șir de rapoarte naționale și internaționale, lucru relevant și de menținerea Republicii Moldovei sub monitorizarea Consiliului Europei. Chiar dacă s-au depus eforturi în adecvarea cadrului legislativ la standardele internaționale, acesta nu este întotdeauna urmat de crearea unor mecanisme eficiente de protecție a drepturilor omului, iar fortificarea mecanismelor existente nu este percepută drept o prioritate.

- Eforturile de asigurare a egalității, lupta contra discriminării și tratamentului inuman sunt subminate de unele hotărâri ale autorităților centrale, ca de exemplu amendarea Codului Contravențional pentru a introduce castrarea chimică (modificarea a fost ulterior abrogată fiind neconstituțională⁷); intrarea în vigoare a noilor prevederi ale Codului Contravențional prin care se stabilesc sancțiuni pentru difuzarea informațiilor care propagă alte relații decât cele legate de căsnicie și familie⁸.
- În contextul implementării Planului Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului 2011-2014 (PNADO), lipsesc date cu privire la gradul de implementare și impactul acestuia în 2013 dar și în anii precedenți. O problemă persistentă rămîne a fi asigurarea financiară a PNADO astfel încât implementarea prevederilor acestuia este insuficientă, mai ales la nivel local unde din cauza insuficienței suportului financiar nu pot fi angajați coordonatori locali pentru promovarea drepturilor omului, așa cum prevede legislația⁹.

4 Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 270 din 07.11.2013

5 Legea 295 din 12.12.2013 privind ratificarea Acordului-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea Proiectului de construcție a penitenciarului din Chișinău

6 Legea nr. 40 din 21.03.2013 pentru completarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002

7 Legea nr. 325 din 20.12.2013 pentru modificarea unor acte legislative

8 Legea Nr. 117 din 23.05.2013 pentru completarea Codului Contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008

9 HG nr. 3 din 02.01.2007 pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea coordonatorului în domeniul drepturilor omului prevede desemnarea, în cadrul autorităților publice locale și central a unui funcționar care va exercita funcția de coordonator în domeniul drepturilor omului

- Reformarea instituției Avocatului parlamentar întârzie. Conform PNADO 2011-2014, procesul de modificare a legislației naționale în vederea fortificării instituției Avocatului parlamentar și consolidării capacității Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova urma să se finalizeze în 2011, dar nici la finele anului 2013 acest obiectiv nu a fost realizat. Chiar dacă Guvernul a aprobat în luna septembrie un proiect de lege în acest sens, și Parlamentul a aprobat modificările la legea cu privire la Avocatul poporului, aceasta nu a fost promulgată de către Președinte și a fost restituită legislativului pentru reexaminare. Decizia Președintelui a avut la bază apelul societății civile și al partenerilor de dezvoltare ai RM care au solicitat nepromulgarea legii cu privire la Avocatul poporului deoarece aceasta trebuie ajustată și supusă din nou votului, cu respectarea cerințelor cu privire la transparența procesului decizional. Textul legii votate de către Parlament era diferit de varianta aprobată de Guvern și conținea un șir de neajunsuri care constituie un regres considerabil față de proiectul de lege votat în prima lectură¹⁰.
- În anul 2013, CtEDO a înregistrat 1,356 de cereri îndreptate împotriva Moldovei, ceea ce reprezintă cel mai mare număr de cereri moldovenești primit vreodată de CtEDO într-un an. Aceasta este cu 45,1% mai mult decât în anul 2012. Raportat la populația țării, în 2013, Moldova se afla pe locul 4 din cele 47 de țări semnatare ale Convenției Europene pentru Drepturile Omului (CEDO). Creșterea atât de mare a numărului de cereri depuse poate fi explicată, în principal, prin neîncrederea în sistemul judecătoresc din Republica Moldova¹¹. În cele 19 hotărâri pronunțate în 2013, CtEDO a constatat 32 de violări ale CEDO. 15 dintre aceste violări (47%) se referă la interzicerea torturii. În celelalte cazuri au fost constatate violări a dreptului la un proces echitabil, dreptul la viață, respectul vieții private și de familie. În temeiul celor 19 hotărâri CtEDO pronunțate în 2013, Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să plătească 325,600 Euro¹².
- O evoluție negativă în domeniul libertății de exprimare este decizia definitivă a Curții Supreme de Justiție de a menține în vigoare hotărîrea anterioară a Curții de Apel Chișinău, în favoarea Consiliului Coordonator al Audiovizualului care a retras licența de emisie postul NIT acuzat fiind de nerespectarea pluralismului de opinii. Tergiversarea inexplicabilă de aproape un an a examinării de către Curtea de Apel a dosarului postului de televiziune NIT contra Consiliul Coordonator al Audiovizualului ridică semne de întrebare privind calitatea și imparțialitatea actului de justiție înfăptuit de către completul de judecată al Curții de Apel.
- Problema transparenței proprietății în mass media și limitării concentrării proprietății mass media a rămas nesoluționată. Un proiect de lege care propune modificări în Codul Audiovizualului a fost înregistrat în Parlament în luna iunie 2013 și avizat de către Comisiile permanente ale Parlamentului, CNA și Guvern, dar deocamdată rămîne a fi blocat așteptînd să fie discutat în prima lectură.

SOLUȚIONAREA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN

Progres minor: 1 punct din 5 maxim

Evoluții majore

- Rezultate concrete în reglementarea transnistreană au fost obținute pe cîteva segmente ale agendei de negocieri, care au cunoscut o abordare mai complexă și profundă, fiind aprobate șase documente la nivelul reprezentanților politici. Implementarea documentelor semnate anterior a fost menținută la un nivel relativ satisfăcător în privința: protocolului cu privire la circulația trenurilor marfare prin regiunea transnistreană; deciziei protocolare privind transportarea și stocarea surselor radioactive din regiunea transnistreană cu sprijinul OSCE; consultațiilor în cadrul grupurilor de lucru sectoriale.

¹⁰ Apel repetat către Președintele Republicii Moldova de a nu promulga Legea cu privire la Avocatul poporului - <http://crjm.org/news/view/261#sthash.7IqWJmL1.dpuf>

¹¹ Analiza datelor statistice privind activitatea CtEDO în 2013, CRJM, <http://crjm.org/news/view/262>

¹² <http://crjm.org/app/webroot/uploaded/Hot%20CtEDO%202013.pdf>

- Au fost semnate decizii protocolare cu privire la: înțelegerile convenite în domeniul asigurării cu pensii și indemnizații sociale; realizarea proiectului de reabilitare a sistemului de epurare a apelor reziduale; libertatea circulației populației.
- Au crescut alocările bugetare destinate reintegrării țării, sumă cărora a fost dublată față de anul precedent. Cu scopul găsirii resurselor suplimentare a semnat un acord de asistență cu Uniunea Europeană în vederea sprijinirii eforturilor de consolidare încrederea între părțile conflictuante.
- În 2013 UE a oferit 12 milioane Euro, iar programul PNUD 1,1 milioane Euro pentru scopurile invocate. Pentru 2014 se negociază finanțarea unui proiect în valoare de 28 milioane Euro, resurse ce vor fi îndreptate spre facilitarea reglementării transnistrene prin intermediul consolidării încrederii între Chișinău și Tiraspol, avînd ca instrumentar inițiativele comune de implicare a administrațiilor locale, a organizațiilor civice, etc.
- Acțiunile autorităților moldovene în vederea reglementării transnistrene au fost susținute de Grupului politic de sprijin pentru Moldova din cadrul Congresului SUA prin Declarația cu privire la stadiul actual al procesului de reglementare transnistreană, în care se menționează necesitatea: elaborării unui statut legal pentru Transnistria, convenit în cadrul formatului „5+2”; finalizării evacuării trupelor ruse și a munițiilor din regiune, în conformitate cu angajamentul internațional recunoscut al Federației Ruse, asumat în 1999 la Summit-ul OSCE.
- Reuniunea a XX a Consiliului Ministerial al OSCE a susținut adoptarea Declarația privind negocierile în vederea reglementării transnistrene în format „5+2”, în care au fost reiterate elementele esențiale: identificarea unei soluții cuprinzătoare, echitabile și viabile a conflictului, respectînd suveranitate și integritatea teritorială a Republicii Moldova; identificarea unui statut juridic special pentru regiunea transnistreană în cadrul frontierelor recunoscute pe plan internațional; abținerea de la orice acțiuni unilaterale care ar putea submina securitatea în regiune; avansarea negocierilor pe toate „trei coșuri” convenționale ale agendei, inclusiv pe subiecte instituționale, politice și de securitate; promovarea măsurilor de consolidare a încrederii și securității și de a se abține de la acțiuni unilaterale care ar putea submina securitatea în regiune; continuarea acțiunilor îndreptate spre eliminarea obstacolelor în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor.

Principalele probleme depistate

- În 2013 nu au fost obținute rezultate semnificative în procesul reglementării transnistrene. Cele cinci runde de negocieri desfășurate sub președinția OSCE, deținută de Ucraina, au avut un impact general pozitiv, însă progresele semnificative au lipsit. Formatul de negocieri „5+2” rămîne a fi unul de menținere a stării de îngheț a problemei transnistrene.
- Reprezentanții transnistreni în procesul de negocieri au declinat propunerea avansării pe toate cele trei dimensiuni – „coșuri” convenționale, inclusiv „coșul trei” care conține subiectele politice, instituționale și de securitate, stabilite de agenda oficială a procesului de negocieri. Lipsa progresului în vederea apropierei reglementării politice a limitat posibilitatea de interacțiune și în alte domenii: economic, social și umanitar, care, de asemenea, presupun abordări complexe.
- În perioada aprilie-mai 2013, a avut loc un șir de altercații dinte reprezentanții forțelor de ordine din partea Republicii Moldova și Transnistriei în preajma orașului Bender și localitățile învecinate. Situația din Zona de Securitate a fost instabilă de-a lungul anului, riscînd să degereze într-o confruntare cu consecințe destabilizatoare. Seria de incidente din Zona de Securitate din perioada aprilie – mai 2013 a subminat încrederea reciprocă a părților implicate în conflict, în pofida eforturilor internaționale susținute, îndreptate spre soluționarea problemei transnistrene prin intermediul „consolidării măsurilor de încredere”. Măsurile de consolidare a încrederii au fost însoțite de măsuri de subminare a acesteia. Autoritățile transnistrene au revenit la practica acțiunilor de intimidare a școlilor în care predarea se face în grafia latină.
- Lipsa progresului semnificativ în procesul de negocieri a avut la bază faptul că părțile promovează proiecte de integrare regională diferite. Deteriorarea situației în Zona de Securitate, a avut la bază manifestarea opțiunilor integraționiste divergente.

- Reprezentanții transnistreni au pretins să negocieze cu UE, separat de Republica Moldova, problemele legate de Zona de Liber Schimb, argumentînd că nu a fost admisă la negocieri, lucru care nu corespunde realității, tocmai partea transnistreană limitîndu-și participare prin delegarea observatorilor în procesul de negocieri;
- Punctele migraționale, pe care le-au amplasat autoritățile moldovene de-a lungul Nistrului a provocat tensiuni în relațiile cu Tiraspolul și Moscova. Mediatorii reglementării transnistrene au demonstrat atitudini diferite față de intențiile Republicii Moldova de a instala puncte migraționale. Reprezentanții Federației Ruse și-au exprimat îngrijorarea față de drepturile „conaționalilor” din regiunea transnistreană, în timp ce reprezentanții Ucrainei au exprimat înțelegere față de eforturile autorităților moldovene de a controla fluxurile migraționale;
- Federația Rusă a insistat asupra deschiderii unui consulat general la Tiraspol, această necesitate fiind caracterizată a fi de o “nevoie stringentă” pentru “circa 180 mii de conaționali ruși din Transnistria”;
- Federația Rusie a încercat re-dotarea pacificatorilor ruși cu noi echipamente militare, inclusiv, elicopterele de luptă. Autoritățile moldovene au declinat intenție respective, insistînd pe minimalizarea componentei militare a operațiunii de pacificare.

CREȘTEREA BUNĂSTĂRII POPULAȚIEI

Progres moderat: 3,2 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Elaborarea proiectului Strategiei și Planului Național de acțiuni în domeniul protecției copilului și familiei. Proiectul Strategiei a fost consultat cu copiii, care au determinat prioritățile pentru documentul dat de politici și totodată și-au exprimat viziunile pentru eventualul Plan de acțiuni.
- Instituirea a 2 servicii noi orientate spre copiii în situație de risc: serviciul de sprijin familial pentru familii cu copii, care reprezintă un serviciu oferit familiilor cu copii pentru a preveni și/sau a depăși situațiile de risc în vederea asigurării creșterii și educației copilului în mediul familial. Serviciul vizat prevede și acordarea unui ajutor bănesc sub formă de plată lunară sau unică pentru creșterea copilului și/sau încadrarea acestuia în procesul educațional. Al doilea serviciu este serviciul casă comunitară pentru copii în situație de risc, care reprezintă un nou serviciu social specializat, de plasament temporar, ce își propune drept scop creșterea și educarea, într-o locuință de tip familial, a copiilor privați temporar sau permanent de mediul lor familial, precum și a copiilor aflați în situație de risc.
- Aprobarea Noului Plan de acțiuni pentru anii 2013-2015 pentru implementarea Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015 care, în premieră, prevede asigurarea egalității de gen inclusiv în sfera securității, ordinii de drept și serviciul militar în cadrul Armatei Naționale.
- Aprobarea Regulamentului cadru de organizare și funcționare a biroului comun de informații și servicii sociale. Astfel că, la nivel de autorități, vor fi create birouri comune de informații, care vor veni să ofere consultații și informații populației locale în domeniul protecției sociale, căutarea locurilor de muncă și a dezvoltării afacerilor, a agriculturii, a proprietății funciare, diverse servicii juridice și financiare.

Principalele probleme depistate

- Puterea de cumpărare a populației rămîne a fi una foarte redusă, iar ajutoarele materiale alocate deși sunt binevenite, cuantumul acestora este foarte mic în comparație cu cheltuielile minime necesare pentru supraviețuire. Astfel că multe familii continuă să se bazeze pe remiterile de peste hotare. Conform studiului sociologic efectuat de OIM13, circa 1.5 milioane de oameni locuiesc în gospodării cu migranți și depind de

13 Studiul OIM, Impactul socio-economic al crizei economice asupra migrației și remiterilor în Republica Moldova, 2009 (eșantion reprezentativ la nivel național, 2027 persoane, perioada de colectare a datelor: 10 -28 martie, 2009)

remiteri, căci peste 80% din veniturile acestor gospodării este reprezentat de banii primiți de peste hotare. Iar în conformitate cu rezultatele studiului efectuat de UNICEF¹⁴ privind efectele migrației asupra copiilor, aproximativ 155 de copii au unul sau ambii părinți plecați în străinătate (130.000 au un singur părinte; 25.000 de copii au ambii părinți în străinătate).

- Crearea serviciilor noi orientate spre copiii în situație de risc deși sunt foarte necesare și bine-venite, totuși sursele financiare disponibile pentru asigurarea acestora sunt foarte limitate și acoperă doar o parte infimă a cheltuielilor necesare pentru susținerea copiilor respectivi. Concomitent, deocamdată nu este foarte clar stabilită modalitatea de alocare a acestor mijloace care se planifică a fi administrate de către autoritățile publice locale.
- Discrepanța între nivelul de trai și bunăstare între mediul urban și cel rural continuă să crească. În mediul rural fiind tot mai acute problemele ce țin de asigurarea unui nivel de trai decent, accesul la utilități și servicii, inclusiv disponibilitatea locurilor de muncă cu un nivel de salarizare decent care să acopere cheltuielile lunare necesare. În mediul rural, populația fiind mai dependentă de transferurile din străinătate (21,0% din totalul veniturilor, față de 13,0% pentru populația urbană).

POLITICI MACROECONOMICE ȘI MACROFINANCIARE

Progres înalt: 4,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Aprobarea Strategiei de dezvoltare a comerțului interior pentru anii 2014 – 2020 care vizează creșterea eficienței reglementării comerțului interior, sporirea competitivității produselor/serviciilor plasate pe piață, îmbunătățirea infrastructurii comerciale în teritoriu, în special în localitățile rurale, modernizarea formelor de distribuție și comercializare a produselor/serviciilor, asigurarea comerțului cu forță de muncă calificată în continuă perfecționare.
- Aprobarea amendamentelor propuse la Legea cu privire la energia electrică, în contextul obligațiilor asumate de Republica Moldova în calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri, precum și să simplifice procedurile de racordare la rețeaua electrică a consumatorilor casnici și noncasnici.
- Elaborarea Foii de parcurs pentru facilitarea conectării la energia electrică pentru agenții economici, indicator la care Republica Moldova a înregistrat un punctaj mic în clasamentul Doing Business al Băncii Mondiale, Republica Moldova ocupă poziția 161 din 185 de țări.
- Aprobarea Foii de parcurs privind acțiunile Guvernului pentru eliminarea constrângerilor critice în calea afacerilor. Foaia de parcurs prevede circa 90 de măsuri legislative și normative și include o serie de acțiuni în domenii-cheie de politici, cu impact direct asupra businessului: administrarea fiscală, comerțul transfrontalier și administrarea vamală, concurența, accesul la finanțare și la o justiție eficientă și credibilă.

Principalele probleme depistate

- Una dintre problemele cheie care continuă să persiste vizează carențele în ceea ce privește elaborarea și implementarea mecanismelor eficiente și adecvate pentru implementarea strategiilor și prevederilor cadrului normativ. Excepțiile de la regulă domină, iar corupția înrădăcinată practic în toate sectoarele, împiedică și mai mult dezvoltarea și aplicarea echitabilă a normelor prevăzute.
- Consolidarea capacităților și sporirea autonomiei locale, și participarea mai largă a cetățenilor la viața comunității sunt factori care incontestabil ar contribui la dezvoltarea echilibrată și durabilă a tuturor

¹⁴ Impactul migrației asupra realizării drepturilor copiilor și persoanelor în etate, sondaj sociologic, UNICEF Moldova / Help Age International Moldova, 2010

localităților Republicii Moldova. Totuși, una dintre problemele de bază care împiedică deseori intențiile pozitive o constituie existența unei anumite reticențe inclusiv din partea anumitor reprezentanți ai autorităților locale de a implica și a stimula participarea largă a cetățenilor la viața comunității și în particular la procesul decizional.

ECONOMIA DE PIAȚĂ FUNCȚIONALĂ

Progres moderat: 3,2 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Aprobarea Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității în Republica Moldova. Documentul reprezintă, în esență, un răspuns la realitățile condiționate de ZLSAC pentru mediul de afaceri, așa încât instituirea acesteia să producă un impact pozitiv asupra performanțelor economice ale țării, dar și asupra societății în ansamblu.
- Constituirea Platformei de Comunicare interinstituționale care întrunește conducătorii autorităților publice centrale, gestionari ai fondurilor naționale de dezvoltare, directorii Agențiilor de Dezvoltare Regională, Instituții de consultanță și suport în afaceri (ODIMM, MIEPO, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, Camera de Comerț și Industrie, Agenția pentru Eficiență Energetică), reprezentanți ai platformelor economice de dezvoltare (ZEL-uri, Parcuri industriale, Incubatoare de afaceri), precum și ai mediul de afaceri, ai societății civile.
- Elaborarea Strategiei reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020.
- În contextul elaborării Cadrului Bugetar pe termen mediu pe perioada 2014-2016, a fost inițiată elaborarea Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul dezvoltării sectorului privat.

Principalele probleme depistate

- Printre constrângerile și problemele identificate poate fi menționat deficitul de investiții generat de eficiența joasă a instituțiilor și costurile determinate de calitatea serviciilor publice acordate agenților economici, de cadrul legal și de reglementare, disponibilitatea și competențele forței de muncă, etc.
- Continuă să persiste carențele înregistrate pe piața forței de muncă, în special ce țin de calificarea și pregătirea resurselor umane, precum și accesul limitat la mijloace financiare ieftine, infrastructura slabă a transportului și energetică, infrastructura joasă a calității, carențe în societatea informațională, facilitarea comerțului, politica și administrarea fiscală, inovațiile și transferul tehnologic, concurența neloială.
- Crearea unei economii competitive, care ar asigura o dezvoltare durabilă și calitativă rămâne o provocare. Asigurarea pilonilor fiabili, un sistem judiciar eficient și corect, mediu de afaceri favorabil și creșterea încrederii în instituțiile publice continuă să solicite eforturi importante și acțiuni coerente și coordonate. Neimplicarea în realizarea unor profunde transformări a generat o situație în care economia națională a acumulat dezechilibre structurale și funcționale dificil de surmontat.

DEZVOLTAREA RURALĂ ȘI REGIONALĂ

Progres moderat: 3,2 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Pentru transpunerea în viață a Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității la infrastructura socială, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. nr. 599 din 13 august 2013, au fost examinate modalitățile de soluționare a problemelor ce țin de asigurarea accesului persoanelor cu dezabilități la obiectele de menire social-culturală existente. E de menționat că circa 70 la sută din instituțiile publice și clădirile de menire socială din țară nu dispun de rampe de acces pentru a asigura accesul persoanelor cu dezabilități.
- Elaborarea foii de parcurs pentru anul 2014 în vederea dezvoltării unui cadru de planificare integrat privind amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională.
- Elaborarea proiectului Programelor Regionale Sectoriale în domeniile Eficiența Energetică a Clădirilor Publice și Managementul Deșeurilor Solide în Regiunile de Dezvoltare Nord, Centru și Sud.
- Elaborarea Strategiei de dezvoltare regională pentru 2013-2015, care vizează planificarea strategică a politicii de dezvoltare regională. Documentul schițează perspectivele dezvoltării regionale în Republica Moldova, precum și definește instrumentele și mecanismele de realizare a obiectivelor strategice.
- Aprobarea Programului pe termen mediu de elaborare a planurilor urbanistice la nivel de localități pe anii 2013-2016.

Principalele probleme depistate

- Deocamdată sunt foarte puțin diversificate sursele energetice și alternative realizabile în termen restrâns pentru actualul furnizor de bază nu au fost deocamdată identificate; singura alternativă fiind construcția conductei de gaz Iași-Ungheni cu potențialul prelungirii acesteia Ungheni-Chișinău, proces care necesită timp și identificare de mijloace financiare adiționale necesare.
- Resursele locale rămân a fi limitate, iar diferențele de dezvoltare economică și socială între regiunile țării sunt importante. Concomitent, autoritățile publice dispun de capacități instituționale insuficiente și corespunzător au o experiență redusă în implementarea proiectelor regionale și parteneriatelor intercomunitare.

POLITICA SOCIALĂ ȘI DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ

Progres moderat: 3,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Aprobarea Planului național de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă pentru anul 2014. Documentul a fost elaborat în temeiul Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015.
- Finalizarea procesului de dotare tehnică și instruire a tuturor asistenților sociali la nivel național în domeniul utilizării Sistemului Informațional Automatizat - "Asistență Socială".
- Semnarea Acordurilor în domeniul asigurărilor sociale cu peste 8 state ale UE, ceea ce va permite beneficiarilor să se bucure de următoarele tipuri de prestații: pensii pentru limită de vîrstă, pensii de invaliditate cauzată de boli obișnuite, pensii și indemnizații de invaliditate în urma accidentelor de muncă sau cauzată de boli profesionale, pensii de urmaș.

Principalele probleme depistate

- Situația pe piața muncii nu a înregistrat schimbări semnificative, iar insuficiența locurilor de muncă continuă să persiste. Cel mai acut fiind resimțită în cazul localităților rurale, unde oportunitățile de angajare sunt limitate. În consecință, apar factori puternici de stimulare a migrației forței de muncă, care favorizează exportul de inteligență. Concomitent, există riscuri importante în cazul numărului important al persoanelor care urmează să revină din Federația Rusă ca urmare a restricțiilor impuse.
- Deși au fost inițiate un șir de proiecte, inclusiv de reconstrucție a drumurilor, menite să creeze locuri de muncă noi, totuși a fost necesară apelarea la forța de muncă externă care dispune de calificările solicitate, ținând cont de faptul că oferta internă spre regret e una limitată și nu corespunde criteriilor necesare.
- Baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate nu facilitează dezvoltarea competențelor profesionale solicitate pe piața muncii și necesită investiții majore pentru modernizare. Colaborarea acestor instituții cu mediul de afaceri pentru utilizarea echipamentelor și tehnologiilor moderne la pregătirea profesională a elevilor este slabă și episodică. Sondajele recente privind calitatea mediului de afaceri indică faptul că lipsa forței de muncă calificate devine o constrângere importantă în dezvoltarea afacerilor: 66,7% din companii menționează că se confruntă cu această problemă. Agenții economici menționează irelevanța cunoștințelor profesionale și a competențelor absolvenților instituțiilor de învățământ secundar profesional în raport cu necesitățile lor.

RELAȚII COMERCIALE

Progres înalt: 3,8 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- La finele lui 2013, a fost parafat Acordul de Asociere, care de asemenea prevede instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu UE. Semnarea Acordului este preconizată până la finele lui august 2014, iar după procedurile de ratificare, acesta va intra în vigoare. Odată cu crearea zonei de liber schimb, producătorii moldoveni vor avea acces fără taxe vamale în limita cotelor tarifare pe piața comunitară. Totuși, doar produsele autohtone care vor corespunde standardelor europene vor putea fi comercializate în UE. Prin urmare, principala provocare ține de racordarea infrastructurii calității la rigorile comunitare.
- În 2013, a fost elaborat proiectul unei hotărâri de guvern cu privire statutul MIEPO, care prevede revizuirea sarcinilor și modului de operare a acesteia. Inițiativa Guvernului urmărește transformarea MIEPO într-o instituție dinamică, după modelul organizațiilor similare din țările UE, ce ar promova mai eficient Republica Moldova ca destinație pentru investiții, și potențialul de export al companiilor autohtone.

Principalele probleme depistate

- Implementarea prevederilor Acordului de Asociere dintre UE și Republica Moldova va fi complicată cel puțin de 3 factori majori: (i) competitivitatea scăzută a producătorilor autohtoni, în special în sectorul agro-industrial și neadaptarea infrastructurii calității la normele comunitare; (ii) incertitudinea privind implementarea cerințelor Acordului pe teritoriul regiunii transnistrene, pe fondul lipsei controlului Chișinăului asupra acestei porțiuni ai teritoriului vamal al Republicii Moldova; (iii) informarea insuficientă a populației și agenților economici pe marginea prevederilor și implicațiilor acestui Acord. Ameliorarea acestor probleme trebuie să reprezintă direcțiile prioritare de politici ale Guvernului în procesul integraționist european.

SERVICIUL VAMAL

Progres înalt: 3,6 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- A fost elaborată strategia de dezvoltare a sistemului informațional integrat vamal pentru anii 2012-2016, prin stabilirea unui format unic de administrare a SIIV, care face parte din contextul procesului de modernizare a Serviciului Vamal. SIIV este dezvoltat avînd la bază platforma sistemului ASYCUDAWorld.
- A fost publicat proiectul de lege privind Nomenclatorul Combinat al mărfurilor Republicii Moldova, care include concomitent nomenclatorul tarifar și statistic, precum și tariful vamal de import. La intrarea în vigoare a noului Nomenclator Combinat a mărfurilor va fi abrogat concomitent nomenclatorul de mărfuri anterior, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1525 din 29 decembrie 2007.
- Serviciul vamal a lansat conceptul de vămuire electronică, care prevede simplificarea procedurilor vamale pentru agenții economici. Conceptul de Vămuire Electronică a fost elaborat cu scopul modernizării activității Serviciului Vamal, în conformitate cu obiectivele stipulate în Standardele-Cadru privind Securitatea și Facilitarea Comerțului Mondial, aprobate în 2005 de Organizația Mondială a Comerțului.
- A intrat în vigoare noul Regulament privind procedurile simplificate de vămuire. Simplificările procedurilor vamale se referă la: (i) simplificarea esențială a procedurii de export, prin crearea posibilității de efectuare a operațiunilor de vămuire la orice post vamal; (ii) eliminarea obligativității de a prezenta marfa și de a completa declarațiile vamale la postul vamal intern; (iii) anularea declarației vamale de tranzit; (iv) eliminarea cerinței de a confirma greutatea mijlocului de transport și de prezentare a garanției drepturilor de import; (v) posibilitatea verificării mărfii pînă la depunerea declarației vamale.

Principalele probleme depistate

- În pofida acțiunilor de reforma a Serviciului Vamal, persistă încă o multitudine de probleme asociate cu această instituție, care mai mult constrîng decît facilitează schimburile comerciale. Astfel, principalele acțiuni care vizează activitatea serviciului vamal ar trebuie să țintească eliminarea tuturor flagelurilor legale și instituționale care alimentează corupția. În vederea diminuării corupției din acest sistem este necesar de diminuat aria discreției a colaboratorilor vamali și de sporit transparența privind activitatea serviciului vamal. În acest sens, procedurile de determinare a valorii în vamă trebuie să fie clar stipulate prin lege, este necesară o dotare mai amplă a posturilor vamale cu resurse informaționale, asigurarea funcționalității Comitetului consultativ creat recent pe lîngă serviciul vamal și sporirea cooperării cu alte instituții de profil, atît din țară cît și peste hotare. Totodată, autoritățile trebuie să asigure funcționarea constantă a posturilor vamale, 7 zile din săptămîină, 24 ore pe zi, pentru a fluidiza schimburile comerciale.

STANDARDELE, REGLEMENTĂRILE TEHNICE ȘI PROCEDURILE DE EVALUARE A CONFORMITĂȚII (DOMENII ARMONIZATE)

Progres înalt: 3,7 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- În anul 2013, a fost încheiată reforma instituțională a sistemului național al infrastructurii calității, demarată în anul 2012. Prin urmare, în baza Întreprinderii de Stat Institutul Național de Standardizare și Metrologie au fost create două entități publice separate – Institutul Național de Standardizare și Institutul Național de Metrologie. De asemenea, prin contopirea Centrului de Standardizare și Metrologie Bălți cu Centrul de Standardizare și Metrologie Ceadâr-Lunga, dar și unele direcții ale Institutului Național de Standardizare și

Metrologie, a fost constituit "Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare (CMAC)", cu statut de întreprindere de stat.

- În baza Legii nr.235 din 01.12.2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității a fost constituit Centrul Național de Acreditare din Republicii Moldova (MOLDAC), care este o instituție publică, monitorizată de organul de specialitate al administrației publice centrale responsabil de infrastructura calității. Centrul de acreditare MOLDAC a transmis cererea privind aderarea la Acordul de Recunoaștere Multilaterală a Cooperării Europene pentru Acreditare (EA MLA).

Principalele probleme depistate

- Sistemul de infrastructură al calității, în special laboratoarele și standardele de calitate, rămâne slab armonizat cu normele comunitare, ceea ce creează principala barieră non-tarifară de acces al producătorilor autohtoni pe piața UE. Prin urmare, acțiunile de adoptare a standardelor europene, de modernizare și dezvoltare a sistemului de laboratoare trebuie să beneficieze de un suport bugetar semnificativ. Totodată, acest deziderat trebuie integrat în actele legislative și normative sectoriale precum și documentele de planificare strategică, cu ipoteza că dezvoltarea durabilă a unui sector nu poate avea loc fără adoptarea standardelor europene și reformarea infrastructurii calității. Totodată, eforturile pe termen mediu și lung trebuie să fie axate pe adoptarea standardelor armonizate, ceea ce potrivit unor calcule ar presupune adoptarea anuală a 2000 de Standarde Europene, precum și eliminarea standardelor vechi care intră în conflict cu primele. Or, la planificarea procesului de preluare a standardelor europene trebuie să fie luat în calcul multitudinea standardelor.

ELIMINAREA RESTRICȚIILOR ȘI OPTIMIZAREA ADMINISTRĂRII (DOMENIILE NEARMONIZATE)

Progres moderat: 2,7 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Au avut loc întruniri periodice a Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător la care au fost expuse spre dezbatere acte normative și legislative, precum și analize de impact ale acestor acte în diverse domenii care vizează direct sau indirect activitatea de întreprinzător (procedurile vamale, standardele produselor etc.).

Principalele probleme depistate

- Deși agenda întrunirilor Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător este disponibilă publicului larg pe pagina electronică a Ministerului Economiei, este dificil de evaluat impactul activității, nivelul și calitatea participării membrilor acestui grup, precum și gradul de relaționare cu societatea civilă. În continuare, se recomandă introducerea unor criterii clare prin care să poate fi evaluată eficiența respectivei platforme de relaționare între autorități și întreprinzători.
- Vizibilitatea Centrelor de notificare și informare ale OMC, create în baza HG nr. 560 din 1.08.2012, a fost redusă în continuare. În contextul parafării și viitoarei semnări a Acordului de Asociere, care cuprinde și ZLSAC, centrele date trebuie să devină un suport informațional important. Așadar, Ministerul Economiei urmează să resusciteze activitatea centrelor (în termeni de vizibilitate, transparență) atât în vederea îndeplinirii atribuțiilor legate de OMC, precum și a funcțiilor prevăzute odată cu crearea ZLSAC.

ASPECTE SANITARE ȘI FITOSANITARE

Progres moderat: 3,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- A fost adoptat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor (ANSA). Aceasta este responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul de reglementare și control pentru siguranța alimentelor și în domeniul sanitar-veterinar, zootehnic, al protecției plantelor și carantinei fitosanitare, controlului semincer, calității produselor primare, produselor alimentare și a hranei pentru animale.
- Prin intermediul USAID, ANSA a primit echipament și accesorii tehnice în valoare de 160,000 dolari, destinat îmbunătățirii capacităților de inspectare și certificare a exporturilor și importurilor de produse agricole ale ANSA, la nivelul direcțiilor regionale de inspectare.

Principalele probleme depistate

- Investițiile în sistemul de laboratoare au fost insuficiente pentru modernizarea eficientă a infrastructurii calității. Problema este în special acută la capitolul consolidării și coordonării sistemului de testare și laboratoare în domeniul siguranței alimentare.
- Procesul de aproximare legislativă la principiile comunitare și internaționale este afectat de lipsa unei viziuni clare în cadrul ministerelor de resort privind actele exacte care urmează a fi modificate și cum aceasta urmează a avea loc. Problema respectivă este agravată de circulația mare de cadre care cauzează întreruperi periodice în procesul de aproximare.

DREPTUL DE STABILIRE ȘI DREPTUL SOCIETĂȚILOR

Progres înalt: 4,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Aprobarea Planului Național de armonizare a legislației pentru anul 2014 pentru a asigura aplicarea angajamentelor Guvernului de armonizare graduală a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. Peste 40 sunt propuneri de acte noi, iar 15 urmează să fie acte de modificare. Proiectul a fost coordonat cu toate autoritățile publice interesate și include domenii importante: standardizarea, societăți comerciale, contabilitate și audit, servicii financiare, agricultură, proprietate intelectuală, sănătate și securitate în muncă, protecția mediului înconjurător, concurență, transport aerian, energie, securitate și justiție. Totodată, Ministerul Justiției a elaborat un nou proiect de lege care prevede o procedură specială, simplificată pentru armonizarea legislației naționale cu cea a Uniunii Europene.
- Aprobarea a patru regulamente noi cu privire la organizarea și desfășurarea licitațiilor pentru achiziții publice. Documentele stabilesc noi metode de realizare a achizițiilor publice - prin dialog competitiv, folosind procedura de negociere, sistemul dinamic și prin licitații electronice.
- Aprobarea modificărilor de rigoare la Codul vamal și cel contravențional, Legea cu privire la tariful vamal și Legea serviciului în structurile vamale. Armonizarea legislației naționale la cea comunitară în domeniul procedurilor vamale și comerțului va contribui la aducerea în concordanță a procedurilor vamale cu cele practicate în țările membre UE, ceea ce va avea un impact inclusiv asupra comerțului cu țările respective și fluxului de mărfuri și servicii.

Principalele probleme depistate

- Carențele înregistrate în cazul asigurării unei competitivități sănătoase în mediul antreprenorial continuă să persiste, piața fiind caracterizată prin incertitudine și costuri de tranzacție înalte. Moldova ocupă locul 83 din 185 economii conform raportului privind Doing Business' și locul 87 din 144 economii conform Raportului privind Competitivitatea Globală. Companiile continuă să se confrunte cu bariere importante în activitatea lor, începînd de la obținerea licențelor pentru anumite tipuri de activități, importul produselor, accesul și obținerea surselor financiare ieftine și mediu concurențial deficient. Totuși, în acest sens sunt întreprinse acțiuni menite să diminueze și să înlăture aceste carențe, dar implementarea lor necesită timp și eforturi importante din partea tuturor părților interesate.
- Moldova continuă să întâmpine dificultăți în atragerea ISD în economie, mai ales din cauza unor factori importanți (instabilitate politică, climat investițional necorespunzător, risc de țară ridicat, legislație imperfectă, bursă de valori subdezvoltată, infrastructură deficitară), precum și unor obstacole mai specifice cum ar fi nivelul ridicat al corupției, deși se întreprind anumiți pași în combaterea acestui fenomen. Deficiențele de pe piața forței de muncă se adaugă la aceste constrîngerii și ar putea afecta atractivitatea investițională pe termen lung. Mai mult, pe plan internațional Moldova este percepută ca o țară cu un nivel foarte ridicat de risc, deși nivelul de protecție a investițiilor a cunoscut unele îmbunătățiri comparativ cu perioada anterioară.

DREPTURILE DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ ȘI INDUSTRIALĂ

Progres moderat: 3,3 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Au fost întreprinse acțiuni în vederea sensibilizării importanței valorificării obiectelor de proprietate intelectuală (PI) de către instituțiile de cercetare.
- AGEPI a finalizat procesul de certificare efectuat de către Organismul de Certificare a Sistemelor de Management SRAC CERT S.R.L. din România, care este membru al Rețelei Internaționale de Certificare IQNet. Ca urmare, AGEPI a obținut Certificatul de conformitate a Sistemului de Management cu standardul ISO 9001:2008.
- AGEPI și Oficiul European de Brevete (OEB) au semnat un acord ce validează cererile de brevet european și a brevetelor EPO pe teritoriul Republicii Moldova.
- Au fost realizate o serie de alte obiective: implementarea în sistemul național de protecție reglementări europene privind intervenția vamală în domeniul PI; crearea Observatorului privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală; semnarea Ordinului interdepartamental cu privire la crearea Sistemului Informațional Unic în domeniul proprietății intelectuale.

Principalele probleme depistate

- În vederea implementării eficiente a drepturilor de proprietate intelectuală este necesară îmbunătățirea substanțială a coordonării între diverse instituții de resort, atît la nivel de planificare strategică, cît și activitate operațională.

SERVICII

Progres moderat: 3,4 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- A fost aprobată Strategia „Moldova Digitală 2020”. Implementarea eficientă a acesteia va impulsiona dezvoltarea sectorului, facilitând accesul mai larg la infrastructură, creșterea penetrării tehnologiilor informaționale atât sub aspect geografic, dar și la nivelul mediului de afaceri și a instituțiilor publice.
- ANCERTI a propus consultărilor publice proiectele de Hotărâri ale Consiliului de Administrație cu privire la impunerea obligațiilor speciale preventive SA „Moldtelecom” în legătură cu puterea sa semnificativă pe piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix și pe piața accesului cu ridicata în bandă largă. Astfel, ANRCETI a propus operarea unor modificări la obligațiile speciale preventive impuse SA „Moldtelecom” în anul 2011, în cadrul primului ciclu al analizei piețelor respective, și impunerea unor obligații speciale preventive noi.
- O derogare importantă de la prevederea Acordului de Asociere cu UE, care stabilește că accesul la piața serviciilor trebuie să fie echitabil pentru ambele părți, vizează menținerea monopolului Companiei de Stat "Poșta Moldovei" în cazul serviciilor poștale internaționale, precum și servicii poștale interne legate de scrisori de pînă la 350 de grame. Totuși, în linii generale, Acordul cu UE prevede liberalizarea practic exhaustivă a pieții serviciilor din Republica Moldova, inclusiv a sectorului telecomunicații și financiar.

Principalele probleme depistate

- Implementarea Strategiei „Moldova Digitală 2020” ar putea să se confrunte cu insuficiența cunoștințelor și reticența din partea anumitor funcționari din instituțiile publice, în special de la nivel local. Totodată, rezistența anumitor grupuri de interese la transparentizarea proceselor operaționale din cadrul instituțiilor publice ar putea servi o altă piedică în acest sens.

SERVICIILE FINANCIARE

Progres moderat: 3,5 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Elaborarea Regulamentului privind modul de acordare, suspendare și retragere a autorizațiilor și licențelor pe piața de capital care să corespundă cu practicile europene în domeniu, asigurarea controlului de stat asupra activității persoanelor licențiate sau autorizate, precum și în scopul protejării intereselor investitorilor.
- Elaborarea Regulamentului în redacție nouă cu privire la dezvăluirea de către băncile din Republica Moldova a informației aferente activităților lor. Scopul constă în perfecționarea standardelor de promovare a comparabilității, relevanței informației atât calitative cât și cantitative ce țin de performanțele financiare ale băncii, poziția financiară, politicile contabile, activitățile manageriale, inclusiv criteriile și modul de dezvăluire de către bancă a informației privind acționarii și/sau grupele de persoane care acționează concertat care dețin cote substanțiale în capitalul social al băncii și beneficiarii efectivi ai acestora.

Principalele probleme depistate

- Monitorizarea riscurilor de preluare frauduloasă și prevenirea acestora continuă să fie un proces complex și dificil, în special ținînd cont de carențele cu care continuă să se confrunte sistemul de justiție, precum și

nivelul înalt al corupției, desi se întreprind acțiuni de diminuare a acesteia.

- Deocamdată nu este foarte clar cum va fi asigurată securitatea informațiilor cu caracter personal și siguranța efectuării tranzacțiilor fără numerar în țară, or riscurile aferente sunt importante, inclusiv ținând cont de experiența altor țări în acest sens.
- În ultimii ani, a crescut discrepanța dintre sectorul financiar-bancar și cel nebanca sub aspectul calității și diversității serviciilor prestate și a cadrului legislativ și instituțional.

CIRCULAȚIA CAPITALULUI ȘI A PLĂȚILOR CURENTE

Progres moderat: 3,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Aprobarea Foii de parcurs privind acțiunile Guvernului pentru eliminarea constrângerilor critice în calea afacerilor, ceea ce va avea un impact pozitiv asupra circulației capitalului și atragerii investițiilor noi în economia națională. Foaia de parcurs prevede circa 90 de măsuri legislative și normative și include o serie de acțiuni în domenii-cheie de politici, cu impact direct asupra mediului de afaceri: administrarea fiscală, comerțul transfrontalier și administrarea vamală, concurența, accesul la finanțare și la o justiție eficientă și credibilă.
- Majorarea ponderii mijloacelor investitorilor străini cu 3,5 puncte procentuale față de realizările din ianuarie-iunie 2012, constituind 9,4% în volumul total al investițiilor utilizate.

Principalele probleme depistate

- Printre problemele cheie poate fi menționată încrederea relativ joasă a investitorilor atât în sistemul judiciar, cât și în autoritățile publice, ceea ce afectează nivelul investițiilor în economie și implicit circulația capitalului. Totuși, eforturile întreprinse actual inspiră o anumită speranță.

CIRCULAȚIA PERSOANELOR, INCLUSIV CIRCULAȚIA MUNCITORILOR ȘI COORDONAREA POLITICILOR DE SECURITATE SOCIALĂ

Progres înalt: 3,6 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Au fost semnate acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu Ungaria și Polonia. Totodată, în prezent, sunt negociate acorduri similare cu Italia, Letonia și Lituania.
- Au fost inițiate procedurile în vederea semnării unui Acord cu Federația Rusă privind protejarea drepturilor migranților moldoveni în această țară. Totuși, din motive politice, autoritățile ruse sunt reticente privind colaborarea pe marginea acestui subiect.

Principalele probleme depistate

- Problema majoră ține resursele umane limitate pe care autoritățile relevante din Republica Moldova (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei) le au la dispoziție pentru a negocia Acorduri în domeniul securității sociale cu toate statele membre ale UE.

- Fluxurile migraționale din Republica Moldova sunt destul de concentrate în un număr mic de țări (preponderent Rusia și Italia), ceea ce creează o vulnerabilitate crescândă la eventuale șocuri economice sau politici din țările de destinație. Un exemplu actual servește Italia care se confruntă cu o criză economică și politică, precum și cel al Rusiei economia căreia încetinește, iar relațiile diplomatice cu Moldova sunt volatile și, respectiv, imprevizibile. Principala expunere pentru economia moldovenească, în acest sens, ține de diminuarea influxurilor de remiteri și creșterea presiunii pe piața internă a muncii. În general, ținând cont de constrângerile tot mai severe pe piața muncii, deficitul forței de muncă, cauzată de fenomenul emigrării, este necesară o evaluare strategică a actualei politici în domeniul imigraționist, pentru a facilita integrarea muncitorilor străini pe piața muncii.

IMPOZITAREA

Progres moderat: 3,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- În anul 2013, a fost aprobat Programul de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2014-2017, care este în concordanță cu Legea privind controlul financiar public intern și Strategia de dezvoltare în domeniul managementului finanțelor publice 2013 – 2020. Programul urmărește promovarea unui grad avansat de răspundere managerială în utilizarea fondurilor publice prin următoarele măsuri: dezvoltarea unui sistem de management financiar și control; implementarea sistemelor eficiente de management financiar și control; consolidarea funcției de audit intern.

Principalele probleme depistate

- Moldova încă nu a reușit să încheie Convenții pentru evitarea dublei impunerii cu unele state cu care țara noastră menține relații economice relativ intense, cum ar fi Franța, Grecia sau Olanda.

POLITICA CONCURENȚIALĂ

Progres moderat: 3,5 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Elaborarea și aprobarea Regulamentului privind ajutorul pentru cercetare, dezvoltare și inovare. Acesta transpune normele cu privire la categoriile de beneficiari ai ajutoarelor pentru cercetare, dezvoltare și inovare, precum și criteriile pentru ajutoarele de stat acordate indirect întreprinderilor prin intermediul organizațiilor din sfera științei și inovării.
- Aprobarea Regulamentului privind evaluarea acordurilor anticoncurențiale de transfer de tehnologie, care transpune normele europene aferente domeniului respectiv și stabilește cadrul general de evaluare a acordurilor de transfer de tehnologie.
- Elaborarea Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității în Republica Moldova. Proiectului foii de parcurs a fost discutat pe larg cu actorii de baza, fiind organizate inclusiv grupuri de lucru sectoriale: industrial, agricol și al serviciilor.

Principalele probleme depistate

- Unul dintre impedimentele majore în acest sens este deficitul de investiții generat de ineficiența instituțiilor și costurile determinate de calitatea serviciilor publice acordate agenților economici, de cadrul legal și de reglementare, disponibilitatea și competențele forței de muncă, etc.

- Înrădăcinarea adâncă a corupției practic la toate nivelele, fenomen care nu e străin nici sectoarelor economiei naționale, constituie un impediment semnificativ în valorificarea întregului potențial al economiei. Depistarea intereselor ascunse, înțelegerilor de cartel și altor tipuri de acțiuni orientate spre urmărirea strictă a beneficiului propriu în detrimentul celorlalți este un proces foarte dificil și anevoios. Un factor important îl constituie și persistența unui nivel înalt al neîncrederii populației în sistem.

STATISTICA

Progres moderat: 3,5 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Elaborarea proiectelor chestionarelor propuse pentru a fi aplicate în cadrul procesului de Recensămînt al populației și al locuințelor în Republica Moldova care se va desfășura în mai 2014. E de menționat că acestea au fost elaborate în concordanță cu recomandările Conferinței Statisticienilor Europeni vizînd efectuarea recensămintelor populației și a locuințelor.
- Semnarea Memorandumului de cooperare în domeniul statisticii energetice. Scopul principal al realizării acestui plan fiind racordarea statisticii energetice a Republicii Moldova la Regulamentele Uniunii Europene și standardele internaționale.

Principalele probleme depistate

- Deși sunt întreprinse eforturi în vederea actualizării metodologiei calculării unor indicatori în conformitate cu standardele europene, totuși, disponibilitatea anumitor indicatori prezenți și utilizați pe larg în practica internațională, care ar permite și comparabilitatea datelor, fie lipsește, fie nu sunt făcute publice; ceea ce face dificilă analiza tendințelor și cercetarea în domeniile corespunzătoare.

POLITICA INDUSTRIALĂ

Progres moderat: 3,0 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Aprobarea proiectului de lege „Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative”, numit și Ghilotina 2+, ce se referă la actele legislative cu caracter de reglementare a activității agenților economici. Modificările legislative obligă autoritățile să introducă ghișeul unic și enumeră lista exclusivă a actelor ce pot fi solicitate de la agenții economici.
- Inițierea fortificării infrastructurii de afaceri pe întreg teritoriul țării prin dezvoltarea unei Rețele a Incubatoarelor de Afaceri. Crearea unei rețele a Incubatoarelor de Afaceri este o inițiativă a Comisiei Europene, menită să sprijine și să consolideze infrastructura întreprinderilor mici și mijlocii din zonele rurale. Concomitent, a fost elaborată foaia de parcurs pentru dezvoltarea rețelei Incubatoarelor de Afaceri pentru anii 2013-2015 din Republica Moldova, planul de acțiuni privind crearea și dezvoltarea în anul 2013 a Incubatoarelor de Afaceri în raioanele Ceadăr-Lunga și Nisporeni, Studiul privind analiza necesităților Business Incubatoarelor și a metodelor de soluționare a acestora, precum și Conceptul de dezvoltare a rețelei Incubatoarelor de Afaceri din Republica Moldova pentru anii 2013-2015.
- Aprobarea Strategiei Naționale în domeniul protecției consumatorilor pentru perioada 2013 – 2020. Prevederile de bază ale strategiei au scopul de a scădea riscul apariției produselor periculoase pe piață și a tranzacțiilor cu risc de prejudiciu cu cel puțin 10%, ceea ce ar putea reprezenta beneficii de cel puțin 1,3

miliarde lei pe întreaga perioadă a strategiei, armonizarea obiectivelor în domeniul protecției consumatorilor cu cele aplicate în Uniunea Europeană, precum și soluționarea problemelor identificate în acest domeniu.

Principalele probleme depistate

- Constrângerile majore cu care continuă să se confrunte climatul de afaceri vizează în principal promovarea slabă a producătorilor naționali pe piața externă, nivelul înalt al corupției, tehnologii învechite, barierele netarifare înalte, investițiile deficitare, care se rezumă în final la problema competitivității, toți acești factori împiedică dezvoltarea sectorului industrial.
- Ținând cont de faptul că, în multe cazuri, calitatea învățământului de specialitate nu corespunde cerințelor pieței autohtone, reformarea sistemului de educație vocațional-tehnică este absolut necesară în vederea racordării acestuia la cerințele pieței muncii. Concomitent, creșterea sectorului informal, deficiențele înregistrate privind disponibilitatea personalului calificat, costurile înalte de tranzacție și un nivel înalt al riscului de țară conduc la dificultatea atragerii investițiilor străine în țară și corespunzător la reînnoirea lentă a tehnologiilor aplicate în sectorul industrial.
- Procesele de efectuare a achizițiilor publice continuă să înregistreze carențe și nu întotdeauna respectă principiile de asigurare a transparenței, eventual odată cu implementarea noilor reglementări recent aprobate și utilizarea instrumentelor TIC vor putea fi reduse aspectele negative.

ACHIZIȚII PUBLICE

Progres înalt: 3,7 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- În 2013, a fost aprobat Regulamentul privind realizarea achizițiilor publice prin dialog competitiv, care pune în aplicare art. 51 din Legea nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007 privind achizițiile publice. Regulamentul dat prevede introduce conceptul de dialog competitiv, care presupune că în cazul contractelor de achiziții deosebit de complexe, procedura de licitație să se desfășoare în două etape. Prin urmare, autoritățile contractante vor putea menține un dialog cu ofertanții admiși la licitațiile complexe, dezvoltând soluții alternative care să răspundă cerințelor licitației.
- A fost aprobat Planul de Instruire a personalului autorităților contractante implicat în organizarea, desfășurarea procedurilor de achiziții publice și atribuirea contractelor de achiziții publice pentru anul 2013, în baza Ordinului nr. 28 din 26.07.2013. Seminarele prevăzute în acest Plan de Instruire au vizat familiarizarea, interpretarea și aplicarea corectă a actelor normative în domeniul achizițiilor publice.
- Potrivit Ordinului nr. 12 din 4 martie 2013, a fost modificat Ordinul nr. 15 din 01.10.2012, privind atribuțiile Serviciilor teritoriale ale Agenției Achiziții Publice. Noile modificări prevăd limitarea atribuțiilor Agenției. Astfel, serviciile teritoriale vor putea examina și înregistra desfășurarea procedurilor de achiziție publică a produselor (alimentare, petroliere) și serviciilor (alimentare, sanitar-veterinare), cu o valoare de până la 2,5 ml. lei fără TVA, și a lucrărilor – cu o valoare de până la 400 mii lei fără TVA.

Principalele probleme depistate

- Cooperarea dintre Agenția Achiziții Publice și alte instituții responsabile de combaterea corupției și consolidării integrității necesită a fi intensificată, în vederea eliminării și prevenirii practicilor ilicite în procesul de achiziții publice.

- Sistemul de achiziții publice necesită în continuare îmbunătățiri substanțiale. În particular, este necesară eliminarea discrepanțelor legislative cu referire la atribuțiile Agenției Achiziții Publice pentru a asigura acesteia o funcționalitate instituțională adecvată.

CONTROLUL FINANCIAR ȘI ASPECTELE AFERENTE

Progres moderat: 3,5 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- În rezultatul efectuării controlului de audit al instituțiilor publice și în mod special al administrării și gestionării patrimoniului public, Curtea de Conturi a emis peste 20 hotărâri privind rapoartele de audit. În rezultatul auditului efectuat, Curtea de Conturi a depistat diverse neregularități și a propus o serie de recomandări în vederea eficientizării utilizării mijloacelor publice. Cu toate acestea, majoritatea recomandărilor emise de Curtea de Conturi rămân pe hârtie și mai puțin sunt executate. Aceasta subminează eficiența utilizării banilor publici, precum și eforturile CC în vederea combaterii fraudelor, evaziunilor și altor infracțiuni ce afectează fondurile naționale.

Principalele probleme depistate

- Majoritatea recomandărilor emise de Curtea de Conturi rămân pe hârtie și mai puțin sunt executate. Aceasta subminează eficiența utilizării banilor publici, precum și eforturile CC în vederea combaterii fraudelor, evaziunilor și altor infracțiuni ce afectează fondurile naționale.

TRANSPORT

Progres moderat: 2,6 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- A fost adoptat Codul Transporturilor rutiere. Acesta prevede instituirea unui sistem de management instituțional performant și eficient în domeniul transporturilor rutiere. Codul urmărește sporirea calității nivelului de competență profesională a conducătorilor auto și a managerilor de transport rutier prin introducerea unui sistem de evaluare privind competența profesională, după forma și modelul european.
- Utilizarea Fondului Rutier rămâne netransparentă. Spre exemplu, în decembrie 2013, a fost adoptată o decizie de majorare a cheltuielilor din Fondul Rutier cu 65,2 milioane lei. Decizia a fost luată cu 1 zi înainte de finalizarea anului bugetar, ceea ce ridică întrebări în legătură cu eficiența și transparența alocării banilor publici.
- A fost dat în exploatare primul segment de cale ferată cu ecartament european în țară, care permite conectarea pe calea ferată a Portului Internațional Giurgiu-lești cu rețelele feroviare din spațiul european. Cu toate acestea, eforturile în acest domeniu necesită resurse financiare, dar și o cooperare strânsă cu partenerii europeni, în mod special cu autoritățile relevante din România
- A fost aprobată Strategia de Transport și Logistică 2013-2022.
- În baza unor proceduri complet netransparente a fost transmis în concesiune Î.S. "Aeroportul Internațional Chișinău" pentru o perioadă de 49 de ani.
- A fost inițiat procesul de constituire a Agenției Navale a Republicii Moldova, prin fuzionarea Instituției Publice „Căpitania portului Giurgiu-lești” și a Întreprinderii de Stat „Registrul Naval”.

Principalele probleme depistate

- Lipsește un sistem eficient a auditului tehnic care ar corespunde normelor internaționale.
- Concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău nu corespunde bunelor practici internaționale privind organizarea tenderelor și a principiilor de transparență.
- A fost adoptată Legea Nr. 176 din 12.07.2013 privind transportul naval intern. Totuși, aceasta conține o referință vagă cu privire la autoritatea națională responsabilă de reglementarea activităților în domeniul dat. Prin urmare, este necesară garantarea desfășurării procedurilor de privatizare sau concesionare cu respectarea întocmai a cadrului legal și a principiilor de transparență, în special în domeniile ce vizează căile de transport, care implică o semnificație strategică pentru economia și securitatea națională.

SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ

Progres moderat: 3,4 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- A fost sesizată o accelerare a procesului de digitizarea a serviciilor publice. A fost instituit serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass), ca parte integră a platformei tehnologice comune a Guvernului (MCloud). A fost elaborat proiectul de lege privind semnătura electronică și documentul electronic, care vor permite efectuarea unor operațiuni electronice. De asemenea, se preconizează incorporarea semnăturii electronice în buletinul de identitate electronic.
- A fost adoptat Planul de acțiuni pe anul 2014 privind implementarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare).
- A fost adoptată strategia națională Moldova electronică 2020, care substituie strategia adoptată în 2005. Noul document vizează trei elemente: (i) extinderea accesului și conectivității la infrastructura TIC în perioada 2013-2020 (viteza de 30Mbps și prețuri accesibile pentru internet, tranziția la televiziunea digitală terestră, dezvoltarea rețelor prin radio acces); (ii) diversificarea conținutului digital și a serviciilor electronice accesibile; (iii) fortificarea capacităților de utilizare a TIC prin ridicarea gradului de utilizare a TIC de către cetățeni (alfabetizarea digitală și crearea competențelor în domeniul TIC, implementarea programului "Educație generală digitală în învățământul general pentru toți".

Principalele probleme depistate

- Problema majoră care subminează eficiența măsurilor în domeniul penetrării instrumentelor TIC, în special în cazul administrației publice locale, este lipsa resursele financiare și umane necesare pentru implementarea soluțiilor TIC.
- O altă problemă majoră care limitează dezvoltarea sectorului ține de monopolul companiei de stat „Moldtelecom” la prestarea serviciilor de conexiune primară.

SĂNĂTATEA PUBLICĂ

Progres moderat: 3,5 puncte din 5 maxim

Evoluții majore

- Elaborarea Programului național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020, elaborat cu scopul reducerii poverii morbidității și a dezabilității prevenibile și a mortalității premature evitabile din cauza bolilor netransmisibile legate de dietă, subnutriție și deficiențele nutriționale. E de menționat că 87% din toate decesele înregistrate anual în Republica Moldova sunt condiționate de bolile netransmisibile care sunt condiționate inclusiv de alimentația și nutriția inadecvata.
- Elaborarea Strategiei naționale de „eSănătate 2020”, serviciile date fiind menite să satisfacă cerințele cetățenilor, pacienților, cadrelor medicale și organizațiilor furnizoare de asistență medicală, publice și private, precum și autorităților și factorilor de decizie politică implicați în domeniu.
- Elaborarea Strategiei naționale de sănătate publică pentru anii 2014 – 2020, care prezintă situația actuală a sistemului de sănătate, sunt definite problemele pe domenii prioritare de intervenție, scopul și obiectivele, măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor, inclusiv etapele de implementare.

Principalele probleme depistate

- Se cere a fi fortificată colaborarea intersectorială privind informarea operativă și schimbul de informații privind pericolele și riscurile depistate, pregătirea și răspunsul în comun în prevenirea transmiterii transfrontaliere a pericolelor pentru sănătatea publică.
- Deși există anumite date referitor la furnizarea de produse alimentare, aceste date sunt inexacte la nivel național și nu pot fi folosite pentru estimarea caracterului adecvat al consumului alimentar referitor la toate nutrimentele esențiale, inclusiv la energie, distribuția între diferite grupuri de populație. Elementele existente referitor la statutul nutrițional sunt fragmentare. Studiile naționale, care includ indicatori ai statutului nutrițional, sunt dependente de donațiile externe, nu sunt planificate și nu includ toți indicatorii necesari, iar indicatorii nu pot fi dezagregați suficient pentru a aborda subiectele legate de inegalitate.
- Publicul larg are acces limitat la informațiile privind sănătatea. Discrepanța care există între mediul rural și cel urban continuă să crească, iar accesul populației la asistență medicală de calitate și servicii de înaltă calitate în special în mediul rural continuă să înregistreze mari curențe.
- Sistemele informaționale de colectare a datelor sunt fragmentate și deseori există o duplicare a datelor colectate; utilizarea infrastructurii TIC învechite și ineficiente în cadrul instituțiilor medicale; există o capacitate redusă de analiză pentru a evalua, monitoriza și raporta performanțele sistemului de sănătate; nu există baze de date integrate în sănătate publică, sistemele sunt dispersate în diverse locații cu diferite funcții și cu grad scăzut de integrare.

Anexa: Note metodologice

Principiul de monitorizare pornește de la structura PAUERM. Astfel, documentul este constituit din *domenii generale de politici* (ex: Dialogul politic și reformele), fiecare cuprinzând câteva *domenii specifice de politici* (ex: democrația și supremația legii). La rândul lor, fiecare din domeniile specifice se bazează pe *obiective* (ex: Consolidarea stabilității și eficacității instituțiilor care garantează democrația și supremația legii), iar pentru fiecare obiectiv sunt definite *acțiuni specifice*. În procesul evaluării, pentru fiecare acțiune specifică a fost atribuită câte o notă de la 0 (minimă) la 5 (maximă), care a cuantificat progresul în perioade 2005-2012 în implementarea acțiunii respective.

Grila notelor și calificativele atribuite:

Intervalul	Calificativul
0 – 0,5	Lipsă de progres
0,6 – 1,5	Progres minor
1,6 – 2,5	Progres modest
2,6 – 3,5	Progres moderat
3,6 – 4,5	Progres înalt
4,6 – 5,0	Progres foarte înalt

Media aritmetică a notelor atribuite pentru fiecare acțiune specifică va servi la estimarea progresului de până acum pe domeniile specifice de politici. În baza mediei notelor pentru domeniile specifice de politici se va calcula nota pentru fiecare domeniu general de politici.

Sursele de informații

Autorii au valorificat toate sursele publice de informații care au tangențe cu fiecare acțiune specifică monitorizată și cu obiectivul stipulat în PAUERM. Acestea sunt:

- Legislația națională
- Paginile electronice ale instituțiilor publice
- Interviu cu specialiști din domeniu
- Date statistice
- Studii/rapoarte/note de politici/evaluări efectuate de alte instituții publice și private, autohtone și străine
- Oricare alte acțiuni, declarații, interviuri etc. care au tangențe cu acțiunea specifică monitorizată.